

Vuk'uzenzele

Produced by: Government Communication & Information System (GCIS) English/Afrikaans September 2022 Uitgawe 2

Cate's paints to make a mark

Sihle Manda

After refusing to allow limited resources to stop her from reaching her dream, paint manufacturer Cate Olifant is on course to make her mark in this demanding industry. Olifant's journey began in 2016 when she left the construction sector to follow her dream of becoming her own boss. Although she wanted to create her own paint range, after doing market research, she realised just how much money it would take. She approached a State-owned development finance institution, the Industrial Development Corporation (IDC), for funding, only to be told that her application would only be considered if she was already manufacturing her own paints. She heeded the advice and Akani Paints was born. Speaking to Vuk'uzenzele, she says: "I decided to take the risk. I don't have a background in chemical engineering; I've never worked in a chemistry plant nor have I worked on paint [manufactu-

SEVERAL GOVERNMENT entities have helped a Tzaneen entrepreneur grow her paint manufacturing business – and now she hopes to take on the big players.

Cate Olifant is ready to be a big player in the paint manufacturing industry and create jobs for her community. Picture supplied by the dtic

ring] before." She says after her funding request was turned down, she did relevant short courses and visited several paint manufacturers to learn from them. Around that time, Olifant relocated from Gauteng to Limpopo, where she set up shop in an abandoned and dilapidated building in the Nkowankowa industrial area. "When I got the factory in July 2016, I thought, 'Okay, I have the building, but it is dilapidated.'" Fortunately, she had savings, and although she had to start on a smaller scale than she had initially planned, she was able to renovate the factory. "I had to get a second-hand machine, which cost me about R60 000, only to find out it wasn't going to work [because] I still needed other things." Over the next few years, Olifant found work and saved what she could to invest in her business. "In 2019, I started produc-

Cont. on page 2

Matlou keeps an eye on her community's vision
Page 4

Skills development for rural women
Page 6

To read Vuk'uzenzele download the GOVAPP on:

Search for SA Government on Google playstore or appstore

CONTACT US

Website: www.gcis.gov.za Email: vukuzenzele@gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za Tel: (+27) 12 473 0103

Tshedimosetso House:
1035 cnr Frances Baard and Festival streets, Hatfield, Pretoria, 0083

Nuwe benadering tot die stryd teen korrupsie toon resultate

Die stryd teen korrupsie benodig beide ferm politiese wil en onafhanklike, bekwame misdaadbestrydingsinstellings.

Tydens my eerste Staatsrede in 2018 het ek myself daartoe verbind om die gety te draai teen korrupsie in ons staatsinstellings en om bedrog en sameswering in die privaatsektor met dieselfde intensiteit en doelgerigtheid te beveg.

Ons werk sedertdien hard om ons wetstoepassingsagentskappe en verwante agentskappe te versterk. Ons het die Onderzoekdirektoraat in die Nasionale Vervolgingsowerheid gevorm om ernstige gevalle van korrupsie aan te spreek en die Spesiale Tribunaal om die Spesiale Ondersoekenheid (SOE) in staat te stel om gesteelde fondse makliker te herwin. Ons het ook steun en hulpbronne verskaf aan ander kritiese misdaadbestrydende liggame soos die eenheid vir batebeslaglegging, die gespesialiseerde kommersiële misdaadeenheid en die direktoraat vir prioriteitsmisdaadondersoek, bekend as die Valke.

Dié werk is besig om resultate te toon.

Die Onderzoekdirektoraat het, deur middel van samewerking met sleutelentiteite in die strafregstelsel, meer as 20 korrupsiesake in die laaste boekjaar op die rol geplaas en 65 verdagtes is aangekla, insluitend verskeie 'staatskapingsake' asook ander ernstige sake van korrupsie.

Die eenheid vir batebeslaglegging het in die afgelope boekjaar hofbevele aangevra en ontvang om bates verwant aan korrupsiemisdad ter waarde van R5.4 miljard te vries, met R70 miljoen wat aan die fonds vir herwonne kriminele bates oorbetal is.

Die SOE het in die afgelope agt jaar fondse en bates ter waarde van R2.6 miljard herwin en kontrakte ter waarde van R18 miljard ter syde gestel. 'n Somtotaal van 119 sake ter waarde van meer as R13 miljard is deur die SOE by die Spesiale Tribunaal op die rol geplaas.

Korrupsie is 'n besondere ingewikkelde misdaad om te vervolg.

Oortreders wend hulself tot uiterstes om hul spoor te bedek. Hulle stig rakmaatskappye om hul verdagte transaksies weg te steek, verskuif geld vinnig en gereeld tussen veelvuldige rekeninge, gee misleidende inligting oor hul inkomste aan die belastingowerhede en, in die geval van staatsbeampies, gebruik vriende en familieleden om vir tenders aansoek te doen om hul betrokkenheid te versteek.

Dit beteken dat die owerhede se teenaksie net so gesofistikeerd moet wees.

Ons het in 2020 die multidissiplinêre fusiesentrum gestig as 'n operasionele spilpunt om prioriteitsfinansiële misdaad aan te spreek, insluitend korrupsie. Die sentrum verenig die ondersoekbekwaamhede van die staat

se misdaadvoorkomings- en sekuriteitstrukture met dié van die finansiële intelligensiesentrum, wat intelligensie-inligting vir wetstoepassingsagentskappe inwin en opstel vir gebruik in hul ondersoek.

Twee jaar sedert die fusiesentrum gestig is, het hul multidissiplinêre benadering om "die geld te volg" merkwaardige resultate gelever.

Die werk van die fusiesentrum het in die afgelope boekjaar 276 ondersoek na bedrog en korrupsie gesteun. Nagenoeg R659 miljoen is aan die staat terugbesorg danksy die bewaring en herwinning van die misdaadopbrengste. Nagenoeg R613 miljoen se bates in verdagte kriminele opbrengste is gevries.

Die fusiesentrum is aanvanklik gestig om korrupsie met betrekking tot KOVID-19-verwante aankope en verkrygings te ondersoek. Hul mandaat is intussen uitgebrei om geldwassery, bedrog, wanadministrasie, die finansiering van terrorisme en ander ernstige misdaad in te sluit.

Die Valke het onlangs sommige van die vordering

wat gemaak is deur die anti-korrupsietaakmag — wat deel vorm van die fusiesentrum — uitgelig. Daar is tussen die 2019 en 2022 boekjare 554 verdagtes in hegtenis geneem vir korrupsie, waarvan 142 skuldig bevind is.

Nog 'n finansiële intelligensiemiddel is die lewenstyl-oudits wat deur die Suid-Afrikaanse Inkomstediens (SAID) uitgevoer word. SAID het verlede jaar 25 lewenstyl-oudits ter waarde van meer as R450 miljoen voltooi om teenstrydighede tussen verklaarde inkomste en individue se lewenstyl uit te klaar.

Dit is duidelik dat die maatreëls wat ons as administrasie ingestel het om die kapasiteit, bekwaamheid en geloofwaardigheid van die instellings wat betrokke is in die stryd teen korrupsie vrugte afwerp.

Die gesinchroniseerde werk van die wetstoepassingsagentskappe slaan misdadigers waar dit die meeste seermaak: in die sak. Openbare fondse wat geplunder en herlei is, word herwin en diegene verantwoordelik vir dié misdade word deur ons

howe vervolg.

Om ons harde werk om die gety teen korrupsie te draai, te versterk, kondig ek nuwe aanstellings tot die nasionale teen-korrupsie adviesraad aan.

Die raad sal belanghebbendes regoor die samelewing byeenbring vir oorsig oor die implementering van die staat se teenkorrupsiestrategie. Die nuwe liggaam sal die staat adviseer oor kritiese voorkomingsmaatreëls, institusionele bekwaamheid en die hulpbronne benodig vir die voorkoming van herhaalde pogings tot staatskapingsaasook om bedrog en korrupsie in Suid-Afrika uit te roei.

Ons uiteindelijke doelwit is om sterk en veerkragtige instellings te bou wat korrupsie tot 'n einde kan bring en enige toekomstige pogings van staatskapingsaasook om bedrog en korrupsie in Suid-Afrika uit te roei.

Ons is vol vertroue, namate ons op dié suksesse voortbou, dat diegene wat hulpbronne wat bestem is vir die mense van die land steel en plunder, die gevolge van hul dade sal dra, al neem dit tyd. **U**

Wees op die uitkyk vir kinderkanker

More Matshediso

Gebrek aan kennis en bewustheid van kinderkanker en die simptome daarvan veroorsaak dat baie Suid-Afrikaanse kinders slegs gediagnoseer word wanneer die siekte reeds in 'n gevorderde stadium is.

Hoe vroeër kanker diagnoseer en behandel word, hoe beter die kanse vir 'n volle herstel.

Die kinderkankervereniging Childhood Cancer Foundation South Africa (CHOC) se kommunikasiekoördineerder, Taryn Seegers, sê dat om die algemene tekens van kanker onder jongmense te ken, jou kan help om 'n lewe te red.

“Die tekens en simptome kan moeilik wees om raak te sien tussen die gewone stampe, kneusmerke, groei-

fases en swaai in gemoed. Vroeë bespeuring van kinderkanker is egter van sleutelbelang,” sê sy.

Volgens die kankervereniging van Suid-Afrika, CANSA, word tussen 800 en 1 000 Suid-Afrikaanse kinders jaarliks met kanker gediagnoseer.

Die vereniging beraam egter dat die helfte van die land se kinders wat kanker

het, nooit diagnoseer word nie.

CHOC het bewustheidsprogramme in gemeenskappe van stapel gestuur wat ouers en kinders bewus maak van die vroeë waarskuwingstekens waarvoor hulle op die uitkyk moet wees om te help verseker dat kanker so gou as moontlik gediagnoseer word.

Die vereniging ondersteun

kinders en tieners met kanker of lewensgevaarlike bloedsiektes, asook hul gesinne.

“Ons streef daarna om vroeë bespeuring en doeltreffende behandeling te bevorder. CHOC kan ter enige oomblik meer as 1 500 kinders en tieners onder hul sorg hê en ook psigososiale steun aan meer as 1 500 gesinne lewer,” sê Seegers.

Sy vertel dat CHOC in die afgelope boekjaar steun aan 1 724 kinders, 553 tieners en 2 232 volwassenes deur middel van hul kernprogramme kon lewer.

“Ons dienste behels emosionele steun tydens die tydperk wanneer hulle kanker het, bemoediging, sorg aan die einde van hul lewens en verliesberading en -steun.”

St Siluan se tekens van kinderkanker

- S – Soek vroeg mediese hulp vir blywende simptome.

- I – Wit kolletjie in die oog, skielike skeelheid of blindheid, of 'n oogbal wat uitswel.
- L – Knoppe op die maag, pelvis, kop, arms, bene, testikels of klier.
- U – Onverklaarbare koors wat langer as twee weke duur, gewigsverlies, moegheid, bleek voorkoms, kneus en bloei maklik.
- A – Seer gebeente, gewrigte, rug en maklike breuke.
- N – Neurologiese tekens, verandering in stapwyse, balans of spraak, aanhoudende hoofpyn met of sonder naarheid en 'n vergrote kop.

“Tieners wat besig is met sport en ander aktiwiteite merk aanvanklik nie die eerste tekens van kanker op nie,” sê Seegers. **U**

Kontak die CHOC-hulplyn by **0800 333 555** of besoek www.choc.org.za vir meer inligting

Matlou keeps an eye on her community's vision

Owen Mngadi

After witnessing how being blind affected her grandmother, a young girl vowed that she would one day help people in her community with vision problems.

Manare Matlou made good on her promise and today, at the young age of 23, has an optometry practice, Optic iCare Optometrists, in Giyani, which she opened in February 2022.

The daughter of pastors, Matlou was raised in GaPhadi in Limpopo. After matriculating from a local high school, she earned her Bachelor of Optometry degree from the University of Limpopo in 2020, at the age of 21. She then worked for several practices to gain experience and knowledge of running a practice.

Matlou says many people

Manare Matlou treats a patient in Giyani.

in her rural village live with vision problems and blindness because they cannot afford eye surgery. She says the extreme heat in the area contributes to people getting cataracts and light sensitivity eye diseases.

Because of the need for better eye care in the

community, she chose to open her practice in Giyani. “You need to have business knowledge to start a private practice and you must learn from colleagues in the industry.”

Matlou says opening an optometry practice is expensive, because of the cost of the equipment and

spectacle frames needed. She also had to hire two assistants. As soon as her business is better established, she wants to open more practices and offer pensioner discounts.

Look after your eyes

Eye Care Awareness Month, which runs from September 21 to October 18, aims to educate people on the importance of eye health and regular screenings to avoid future complications. The Department of Health recommends that you have your eyes tested every one to two years. If you have risk factors such as high blood pressure and

diabetes, it is best to do it every year.

Matlou adds that a well-balanced diet, including nutrients like omega-3 fatty acids, lutein, zinc, and vitamins C and E, helps combat age-related vision problems. She also recommends people wear sunglasses to protect their eyes from the sun's ultra-violet rays.

She also said that Optometrists offer primary eye care. They are trained to detect vision problems, eye diseases and other abnormalities. If needed, they supply glasses. If specialist care is needed, optometrists refer their patients to the right specialist. **U**

People wanting to study for an optometry degree at university level need to have done english, mathematics, physical sciences and life sciences at grade 12. It takes a minimum of four years to complete, and a one-year internship is compulsory.